

FAQ om AT, version 2009-01-20

(Hvor der er nye elementer er dette nævnt)

0. Hvad rummer opgaveformuleringen (Nyt punkt)

Opgaven består ifølge læreplanen af en overskrift, en ramme (for fagkombinationer m.v.) samt overordnede problemstillinger. Det sidste er indeholdt i den tekst, der står på opgavearket. Man kan således ikke nøjes med at forholde sig til de begreber, der anvendes i rammen for opgaveformuleringen - med den koncentrerede form, der her anvendes, må denne i sagens natur være ret abstrakt. De overordnede problemstillinger folder opgaven ud og klargør, hvad en rejse er i denne opgaves forstand.

1. Opgaveformuleringen: Kan elev som sin sag vælge en rejse i sindet?

Nej. En fysisk rejse, fiktiv eller faktisk, skal indgå i sagen. Det ligger i selve opgaveteksten. Man kan derfor hverken vælge en "rejse" i sindet eller vælge en politikers ideologiske "rejse" fra én holdning til en anden som sin sag ved AT-eksamen.

Men rejsen kan have alle mulige former for betydning. Den fysiske rejse kan fx være et metaforisk udtryk for en indre rejse. *Rumrejsen 2001* er et eksempel på en (fiktiv) rejse, hvor der er koblet en længere sekvens på, som både kan tolkes konkret (som Clarke selv gjorde i *Rumrejsen 2010*), og metaforisk, og som ved første gennemsyn kan fremstå som en indre rejse.

En sådan kobling mellem den fiktive rejse og den (heraf affødte) mentale rejse er ofte forekommende, når udgangspunktet er kunstneriske værker. Og fiktive-mentale rejser er som emne ikke så forskellige fra de klassiske dannelsesrejser, f.eks. H.C. Andersens eller Montaignes. Både H.C. Andersen og Montaigne "flytter sig" rent fysisk, deres rejseform er interessant, og de påvirkes af det, de ser.

Derimod kan man ikke skrive om psykodeliske indre rejser.

Når eleven har valgt et emne, skal det allerede ved valget af de to fag vise, at det er velegnet - den rejse/den sag man vælger at arbejde med, skal naturligt kræve fag fra to hovedområder for at kunne behandles tilfredsstillende.

1.1 Hvad kræves der af besvarelsen?

I opgaveformuleringens første sætning hedder det, at "Du skal ud fra de overordnede problemstillinger for emnet *Rejser – opdagelser, forandringer og ny viden* udforme en problemformulering og skrive en synopsis, der kan danne udgangspunkt for den mundtlige prøve."

Synopsis er defineret i læreplanen, og det relevante afsnit er citeret i den vejledning, der ligger på cd'en. En synopsis er i denne sammenhæng en præsentation af en undersøgelse, der er lavet på grundlag af et valgt emne og en af eleven udarbejdet problemformulering. Kravene til undersøgelsens indhold er nærmere beskrevet i læreplanen.

Når eleven har valgt den/de bestemte rejse(r), rejseform(er) eller en særlig variant af det at rejse, som vedkommende vil fordybe sig i, skal eleven udarbejde en problemformulering. Problemformuleringen er udgangspunkt for undersøgelsen. I sin samlede undersøgelse skal eleven anvende viden og metoder fra to hovedområder.

Det kan være en god ide at vende tilbage og måske skærpe problemformuleringen, når undersøgelsen er ved vejs ende, og hovedkonklusionen formuleres. På denne måde binder eleven ved hjælp af sin problemformulering opgavebesvarelsens hovedelementer sammen til en helhed.

1.2 Hvis en elev vælger at arbejde med bestemt litterært værk, forventes der så en litterær analyse?

Hvis et litterært værk inddrages, er et referat af værket ikke nok. Der skal indgå en analyse/fortolkning af de træk i værket, der er relevante for behandlingen af elevens emne.

2. Fag, fagkombinationer og hovedområder. (Nyt, udvidet punkt)

I opgaveformuleringen til årets opgave i AT hedder det bl.a.: "Du skal anvende viden og metoder fra to forskellige fag ... De to fag skal være fra hvert sit faglige hovedområde." Som ofte understreget findes der ikke en autoriseret inddeling af fag på hovedområder. Nogle fag som fysik er altid placeret i samme hovedområde (det naturvidenskabelige hovedområde). Andre som idræt og psykologi kan afhængig af konteksten være placeret i alle tre hovedområder. Den konkrete vurdering af disse fags placering i et af hovedområderne foretages på den enkelte skole. Det afgørende for vurderingen er, om eleven med det valgte emne og den valgte fagkombination har mulighed for at leve op til de faglige mål, som de er formuleret i læreplanen.

Det samfundsvidenskabelige hovedområde er ikke snævert begrænset til faget samfundsfag. I undervisningsvejledningen til AT hedder det: "Samfundsvidenskabelige metoder og problemstillinger findes som enkeltelementer i en række andre fag end de rene samfundsfag, specielt i historie og sprogfag". Man kunne også have nævnt fx idræt, religion. Det centrale er den sag, man arbejder med, de begreber, man bruger, og de metoder, man arbejder med eller forholder sig til. At placere sig i det samfundsvidenskabelige hovedområde i en AT-sammenhæng betyder ifølge fagkonsulenten i samfundsfag:

- at man anvender samfundsfaglige begreber/teorier (sociologiske, politologiske eller økonomiske) i en undersøgelse *og*
- selv anvender kvantitativ eller kvalitativ metode *eller*
- bruger andres anvendelse heraf *eller*
- ved, hvordan man kan bruge metoderne til at undersøge problemstillingen
- *samt* at man kan reflektere over anvendt metode: muligheder og begrænsninger.

Genstandsfeltet for samfundsvidenskab som helhed er ikke begrænset til nutidige fænomener og problemstillinger, men kan også findes i historiske begivenheder. Hvis *faget* samfundsfag anvendes til en undersøgelse af historiske forhold, vil man normalt perspektivere til aktuelle samfundsforhold.

Faget historie er i læreplanen defineret som både et humanistisk og et samfundsvidenskabeligt fag. Historie kan således optræde som et fag fra det samfundsvidenskabelige hovedområde, der anvender samfundsvidenskabelige begreber og metoder på historiske emner. Oplagte emner kan her være opdagelsesrejser og emigration, men meget andet kan tænkes.

Når fagkonsulenterne i sprogfagene melder ud, at disse fag er hjemmehørende i det humanistiske hovedområde, er hensigten ikke at underkende den ovenfor citerede passus fra undervisningsvejledningen, men at anerkende det traditionelle tilhørsforhold og tilkendegive, at en sproglærer ikke bør kunne pålægges at vejlede som repræsentant for f.eks. det samfundsvidenskabelige hovedområde. Det betyder imidlertid ikke, at dette ikke er tilladt. Hvis en sproglærer har et sådant fundament i faglige områder, eksempelvis sprogområdets historie og samfundsforhold, at vedkommende gerne vil vejlede i anvendelsen af bestemte samfundsvidenskabelige begreber og metoder, er det naturligvis en mulighed. Det afgøres lokalt.

Det samme er tilfældet, hvis en lærer i oldtidskundskab selv vurderer, at vedkommende kan vejlede i anvendelsen af begreber og metoder fra det samfundsvidenskabelige hovedområde.

Det afgørende i en bestemmelse af i hvilket hovedområde et givet fag placeres er således vejlederens egen vurdering, ledelsens vurdering, og det faktum at den samlede vejledning skal give eleven mulighed for at leve op til de faglige mål for AT.

I et tidligere brev til skolerne hedder det: *Skolen skal påse, at valget af fag opfylder kravet i opgaven. For at undgå misforståelser kan skolen fx bede hver elev aflevere et lille skriftligt oplæg om, hvilket emne vedkommende vil arbejde med, og dette i form af overskrift, stikord og inddragelse af viden og metoder fra pågældende fag. På den endelige synopsis påføres fagene med det niveau, eleven har eller har haft faget på.* Skolen kan naturligvis ikke stå inde for at eleven kan føre dette projekt ud i livet. Men det giver et grundlag for lærernes vejledning, at en elev fx har tilkendegivet, at faget historie skal give et samfundsvidenskabeligt perspektiv på det valgte emne.

3. Eleven skal vælge 2 bærende fag til sin synopsisopgave. Kan man vælge et fag, man ikke har eller har haft?

Nej, eleven kan ikke vælge fag, eleven ikke har modtaget undervisning i, da evnen til at inddrage pågældende fags viden, metoder og teorier indgår i bedømmelseskriterierne. Fagets viden, metoder og teorier er beskrevet i læreplanerne for pågældende fag og udmøntes gennem undervisning. Eleven vælger sine to fag blandt de fag, som vil optræde på vedkommendes studentereksmensbevis. Naturvidenskabeligt grundforløb og almen sprogforståelse er således ikke fag der kan vælges som bærende fag, men viden fra disse forløb må naturligvis gerne inddrages.

3.1 Kan eleven inddrage flere fag end de to bærende fag?

Ja. De to bærende fag er dem, der er de centrale fag i elevens besvarelse af opgaven. Det er samtidig de to kompetencer, som ministeriet garanterer, er til stede ved selve prøven. Men eleven skal jo også kunne perspektivere til sin studierapport, og hvis dette gøres godt vil der naturligt komme andre fag i spil, dog kun perifert. Men eleven må naturligvis generelt bruge alt hvad de har lært, også i andre fag end de to bærende. Også i skrivningen af synopsis.

3.2 Skal det fremgå noget sted, hvilket niveau eleven har fagene på?

Ja. De fag, eleven vælger som de to bærende fag, skal på forklædet til synopsis angives med de niveauer, som eleven har fagene på. Er man censor skal man ikke gå til prøven

med en forventning om at møde en elev med fysik A, hvis eleven har fysik på C. Har man et fag på to niveauer, indgår faget altid med sit højeste niveau.

Som det fremgår af opgaveformuleringen, må der ikke vælges to bærende fag på C-niveau. Mindst et af de bærende fag skal være på B-niveau.

4. Er genbrug af materiale og emner fra andre forløb tilladt?

Ja. Eleverne må bruge alt hvad de ved, har udarbejdet og kan. Det er nok en betydelig anden vinkel på stoffet, hvis de kaster sig ud i pågældende emne her ved eksamensopgaven. Men der må gerne være indholdsmæssige overlap. Man skal ikke forhindre elever i at arbejde videre med det, de har haft fat i tidligere. Igen: Der er givetvis en anden vinkel på stoffet nu, hvor de skal måles på lære-planens faglige mål med hele udtrækket.

Og ved inddragelse af allerede udarbejdede opgaver, skal eleverne huske, hvad en synopsis er: en kortfattet oversigt over arbejdsprocessens empiri og konklusioner, dvs. synopsis er ikke en fuld udfoldet opgavebesvarelse.

En skole har formuleret det således til eleverne:

Ud over ressourcerummet og det materiale, du selv har fundet, må du bruge al den viden og alt det materiale, du har samlet fra de fag, du har eller har haft i løbet af din gymnasietid. Det gælder også, hvis emner eller materialer er indgået i tidligere forløb i fagene eller i AT.

5. Kan den afsluttende prøve aflægges, hvis eleven ikke har afleveret en synopsis?

Nej. Ifølge læreplanen består den mundtlige prøve af "en fremlæggelse med udgangspunkt i synopsis samt en uddybende dialog". Der skal således foreligge en synopsis.

5.1 Hvad skal synopsis indeholde, og må der være bilag?

Læreplanen angiver de elementer, der skal indgå i synopsis. Udformningen af synopsis, herunder disposition og layout er elevens valg. Det er også de forskellige fagtraditioner, der afgør, om synopsis elementer omtales i kort eller udfoldet form.

Synopsis skal fylde 3-5 sider, og hvis der er behov for det, kan den være ledsaget af bilag, fx grafer, tabeller og kopi af tekstmateriale, der er svært tilgængeligt.

5.2. Må elever, der arbejder sammen i grupper, aflevere samme synopsis, problemformulering og problemstillinger?

Det er ikke forbudt at aflevere enslydende synopsis, da synopsis ikke indgår i bedømmelsen. Men al erfaring fra gymnasiet og fra universitetet siger, at det er en rigtig dårlig ide - det er uhyre svært at udnytte en synopsis andre har lavet eller hvor andre har lavet væsentlige dele heraf. Det vil næsten altid hurtigt vise sig, at de ikke rigtig er inde i det stof, der er fremstillet i synopsis.

Men det er en god ide, hvis elever med beslægtede emner arbejder sammen, støtter hinanden og er hinandens kritiske læsere og at de måske også mundtligt øver sig i fremlæggelsen over for hinanden.

5.3 Hvilken rolle spiller synopsis, når den ikke tæller særskilt med ved bedømmelsen?

De faglige rammer for eksaminationen sættes af eksamensopgaven, elevens synopsis med dennes problemformulering og skriftlige fremstilling af resultaterne af elevens undersøgelse, samt elevens mundtlige fremlæggelse ved selve prøven. Er klar og præcis fremstilling i synopsis er således med til at sætte klare rammer om eksaminationen. Censor og eksaminator forbereder sig på grundlag af eksamensopgaven og den tilsendte synopsis. Hvis synopsis er meget tynd eller fagligt uklar på en række punkter, kan en betydelig del af eksaminationen komme til at gå med at spørge ind til uklarhederne for at udrede, hvad eleven egentlig har undersøgt. Det kan ikke udelukkes, at en fremragende mundtlig præstation alligevel kan resultere i en topkarakter, men udgangspunktet vil være bedre med en klar og fyldig synopsis.

6. Må der være vejledning efter 2. marts?

Vejledning henviser til den individuelle vejledning, eleven får undervejs i arbejdet med emnet og synopsis. Det vil ikke være muligt at stille eleverne lige, hvis man fortsætter denne efter 2. marts. Det er naturligvis tilladt for en lærer at svare på konkrete spørgsmål fra en elev, men dette kan heller ikke opfattes som en vejledningssamtale. Den enkelte elev må gerne fortsætte sit arbejde (og blive klogere), men det er vigtigt, at dette ikke tager kræfter fra forberedelsen af øvrige eksamensfag. Skolerne må gerne lave kollektiv vejledning i udformning af talepapir og andre elementer i en eksamensforberedelse.

7. Hvem er vejledere?

Enhver faglærer kan være vejleder i sit fag og kan af sin skole blive inddraget som vejleder, også for elever læreren ikke kender på forhånd.

8. Studierapporten. Hvem har ansvaret for den?

I læreplanen hedder det: "Studierapporten skal foreligge ved prøven". Det er eleven, der har ansvaret for, at studierapporten er udfyldt, og at den medbringes til prøven. Skolen kan træffe foranstaltninger, der sikrer at eleven har udfyldt sin studierapport, og at den er til stede i eksamenslokalet, men skolen har ikke noget eksamensjuridisk ansvar for dette.

8.1 Hvordan inddrages studierapporten i synopsis og til den mundtlige prøve?

Studierapporten rummer – som en slags logbog – en oversigt over de af eleven gennemførte forløb i almen studieforbereelse med angivelse af emner og deltagende fag. Gennem gymnasieforløbet har eleven arbejdet med mange fag og med fag fra alle hovedområder. I dette arbejde har eleven mødt og selv anvendt viden, metoder og teorier fra mange forskellige felter.

Ved eksamen har eleven valgt to fag og koncentrerer sig om nogle få, bestemte metoder og teorier. Derfor vil det være naturligt at drage sammenligninger til nogle af de forløb, der er omtalt i studie-rapporten, for at understrege pointer om fagenes muligheder og begrænsninger, om forskelle mellem fakulteter og andet. Dette kan også drages frem ved den mundtlige prøve, både af eksaminanden selv og af censor og eksaminator.

9. Må man til den mundtlige prøve benytte sig af power point?

Ja, men der skal være klare aftaler om, hvem der har ansvaret for teknikken. Der afsættes ikke ekstra prøvetid til opsætning, og i tilfælde af nedbrud, skal eleven kunne fortsætte uden.

Eleven skal i sin fremlæggelse fokusere på den mundtlige formidling af indholdet og kun bruge en elektronisk præsentationsform, hvis den indholdsmæssigt understøtter den mundtlige formidling.

10. Sprogfagene (Nyt: punktet er integreret i punkt 2 om fag og hovedområder)

10.1 Kan man bruge fremmedsproget litteratur, der er oversat til dansk, i den del af elevens arbejde, der inddrager sprogfaget?

At kunne arbejde med fremmedsprogede tekster er et væsentligt element i sprogfagene. Derfor skal der i relevant omfang indgå fremmedsprogede tekster eller tekstuddrag, når et sprogfag er et af de to bærende fag. At der også kan optræde oversatte tekster i elevens samlede materialevalg, er helt naturligt.

10.2 Kan der kun indgå tekstmateriale i sprogfagene, eller kan ikke-tekstlige materialer også inddrages?

Fænomener i det pågældende sprogområde, der udtrykker sig på fremmedsproget på anden vis end gennem tekster (fx film, tv-debat, sang) kan indgå som materiale. Fremmedsprogede film i sprogfagene kan eksempelvis omhandle eller illustrere kulturelle fænomener af betydning for forståelsen af emnet og evt. det fremmedsprogede samfund og dets kultur. En fremmedsproget film kan gøres til genstand for en analyse og fortolkning ved brug af de analysemetoder, der anvendes i forbindelse med sædvanlig litterær analyse, og på denne måde har eleven et grundlag for at diskutere valg af materiale, metoder og teorier i det sprogfag, der indgår i opgaven.

11. Eksperimenter: Skal der altid indgå elev-eksperimenter, når et eksperimentelt fag er et af de to bærende fag?

Nej. En elev kan godt demonstrere eksperimentelle kompetencer ved en kritisk gennemgang af forsøg og eksperimenter gennemført af andre. Ofte vil den sag, eleven arbejder med, betinge "storskalaforsøg", hvis gennemførelse ligger uden for elevernes muligheder. I nogle tilfælde kan det være naturligt at gennemføre eksemplariske "småskalaforsøg" for at illustrere elementer af det store. I andre tilfælde kan et elevforsøg udgøre noget af det centrale materiale i undersøgelsen. Men der vil også være en række tilfælde, hvor det ikke forekommer at være en naturlig del af en sammenhængende undersøgelse, at eleven selv skal lave forsøg. I alle tilfælde, hvor elever selv laver forsøg, skal dette naturligvis ske under sædvanligt opsyn.

12. Problemer med afspilning af cd-rom

Afhængigt af edb-udstyr vil det relevante program på cd'en starte automatisk. Skulle dette imidlertid ikke ske, gør man følgende:

På Mac

Hvis cd'en ikke vil køre på normal vis på Mac, kan man aktivere cd'en på flg. måde:

1. Klik på cd-ikonet, der ligger på skrivebordet.
2. Dobbeltklik på "menu.html".
3. Der vises en side med en menu til venstre.
4. Klik på "Forside".
5. Fra forsiden kan man køre cd'en på normal vis, bortset fra at den præsentationsvideo, der ligger under menupunktet "Film", ikke umiddelbart afvikles i helskærm. (Præsentationsvideoen er kun en eye catcher og er som sådan ikke en del af ressourcerummet.)

På PC, hvor brugeren ikke har administrator adgang

1. Åben "Denne computer".
2. Åben cd-mappen.
3. Følg instruksen til Mac pkt. 2-5.

På maskiner, der advarer om virus på cd'en

En sådan advarsel kan ignoreres, da cd'en ikke er virusinficeret. Den påståede virus optræder i advarslen med navnet WIN32 HEUR.

13. Ressourcerummets links

Redaktionen af ressourcerummet sluttede den 1. september 2008, og efter denne dato kan der være links, der ikke længere fungerer, og titler, der ikke længere er tilgængelige på de steder, der henvises til.

Her oplister vi links, vi har erfaret, er lukket eller ændret:

RUM 2

Oplevelser og nye udfordringer

Bjergbestigning

instruktør Osmond, Louise

filmens titel The Beckoning Silence.

Linket er dødt.

RUM 3

Miljø og bæredygtighed

Togrejser og miljø

artiklens titel Sammenlign tog og andre transportmidler

Følgende link er dødt:

http://www.dsb.dk/cs/Satellite?pagename=DSB/Page/Indholdsside_

[med_sidemenu_og_introindhold&c=Page&cid=1002806878376](http://www.dsb.dk/cs/Satellite?pagename=DSB/Page/Indholdsside_med_sidemenu_og_introindhold&c=Page&cid=1002806878376)

Skal erstattes af: <http://www.dsb.dk/Om-DSB/Miljo/Sammenlign-tog-og-andre-transportmidler/>

RUM 4

Filmklip

Vietnamesiske bådflygtninge til Danmark

instruktør Säll, Dan

filmens titel Lê Lê - de jyske vietnamesere.

Linket er dødt.

En araber kommer til byen

instruktør Larsen, Georg

filmens titel En araber kommer til byen

Følgende link er dødt: <http://www.dr.dk/Dokumentar/tv/DR2/2008/0811131052.htm>